Első évfolyam. Brassó, 1890. augusztus 1. 10-ik szám.

EGYETEMI KÖNYVTÁR SZEGED

ISKOLA ÉS SZÜLŐHÁZ.

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI KÖZLÖNY

SZÜLŐK, TANÍTÓK ÉS A NEVELÉSÜGY BARÁTAI SZÁMÁRA.

Bede Dániel, Bournáz Ernő, Killyéni Endre, Mally Nándor, Méhely Lajos, Spaller József, Végh Mátyás közreműködésével

SZERKESZTI:

JÓZSA MIHÁLY.

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

Előfizetési ára:

Egész évre 2 frt., félévre 1 frt., negyedévre 50 kr.

A lap szellemi részét illető közlemények és reclamatiók a szerkesztőhez (Brassó, Bolonya 347. sz.), előfizetési pénzek és hirdetések s ezek díjai **Mally Nándor** lappénztároshoz (Brassó, Bolonya 318. sz.) küldendők.

BRASSÓ,
ALEXI KÖNYVNYOMDÁJA.
1890.

TARTALOM.

Lapunk tisztelt olvasóihoz.

A tanítói közszellem fejlesztéséről. (A IV. egyet. tanítógyülés tárgysorozatából.) *Freund Bernát.*

A „Brassómegyei hivatalos tanítótestület“ javaslatai a IV. egyetemes tanítógyülés tételeihez.

Tárcza. Karczolatok: A zsombéki iskolai takarékpénztár. (Folytatás és vége.) *Rédiger Géza.*

Egészségügy. A megakadályozott orrlégzés jelentőségéről, különösen iskolás gyermekeknél. (Folytatás.) Dr. Bresgen M. után *Haydn J. Hugó.*

Irodalom. A brassói ág. h. evang. magyar esperesség évi jelentése. — Eötvös K. L.: »Háromszék vármegye tankerületének népoktatása.« — Koós-Dariu: »Abecedar«. — Kiss Á.: »Magyar gyermekjátékok«.

Vegyesek.

Első évfolyam. Brassó, 1890. augusztus 1. 10-ik szám.

ISKOLA ÉS SZÜLŐHÁZ.

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI KÖZLÖNY

SZÜLŐK, TANÍTÓK ÉS A NEVELÉSÜGY BARÁTAI SZÁMÁRA.

Bede Dániel, Bournáz Ernő, Killyéni Endre, Mally Nándor, Méhely Lajos, Spaller József és Végh Mátyás közreműködésével

szerkeszti:

JÓZSA MIHÁLY.

Megjelenik e lap minden hó 1-én és 15-én egy ív terjedelemben.

Előfizetési ára:

Egész évre . . . . . 2 frt. — kr.
Félévre . . . . . 1 frt. — kr.
Negyedévre . . . . . — frt. 50 kr.

Kéziratok nem küldetnek vissza; bérmentetlen levelek nem fogadtatnak el.

A lap szellemi részét illető közlemények, valamint a reclamatiók a szerkesztőhez (Brassó, Bolonya 347. sz. a.), előfizetési pénzek és hirdetések s ezek díjai **Mally Nándor** lappénztároshoz (Brassó, Bolonya 318. sz. a.) küldendők.

Hirdetési díjak:

A boríték egy egész oldala 4 frt., féloldal 2 frt., negyed oldal 1 frt., nyolczad oldal 50 kr. Bélyegdíj mindenkor 30 kr.

Többszöri hirdetéseknél kedvezmény adatik.

Lapunk tisztelt olvasóihoz.

Az **„Iskola és Szülőház“** féléves rövid pályafutása végén legyen szabad azon reményünknek adni kifejezést, hogy városunk s megyénk buzgó néptanítói, tanárai s az általános népnevelés- és tanügyért lelkesülő polgártársaink nem hagynak minket önzetlen törekvéseinkben, terhes munkánkban támogatás nélkül; legyen szabad hinnünk, hogy a vállalatunk iránt — bizonyos oldalról észlelt ellenhatás daczára is — minden irányban tapasztalt szellemi és anyagi pártolás jövőben még fokozódni, erősbödni fog.

Igyekeztünk rövid pályafutásunk alatt kitűzött elveinknek határai között a nevelés- és oktatásügyet legjobb akarattal szolgálni; jövőre sem lesz más a törekvésünk, mint hogy kellő higgadtsággal és komoly megfigyeléssel irányítsuk, népszerüsítsük az egészséges szellemi, erkölcsi és testi nevelést; jövőre is csak egy eszme lelkesít s ez: *társadalmi életünk harmoniájára, szeretett drága magyar hazánk felvirágoztatására legjobb tehetségünk szerint közremunkálni.*

Örömmel jelezhetjük — bár az előfizetők száma még nem akkora, hogy vállalatunk fennállása biztosítva volna — miszerint vállalatunk épen azok részéről, kikért megteremtettük ezt: a t. szülék részéről részesittetett élénk s meleg pártolásban; jóleső

megnyugvással kell kijelentenünk, hogy előfizetőink tekintélyes részét azon t. polgártársaink teszik ki, *„kiket mindenütt ott látunk, hol a haladás és műveltség oltárára kell a hazafinak meghozni áldozatát.“*

Lapunk programmja s beosztása marad a régi. A családi és iskolai nevelésre, az egyesületi élet élénkítésére és közszellem ápolására ezután is különös gondot fogunk fordítani. Megkivántató tárgyilagossággal és igazsággal fogunk hozzászólani a városunk és megyénk iskoláiban fel-felmerülő tanügyi kérdésekhez s szerkesztői tisztünkből kifolyólag jobbra avagy balra hajlás nélkül igyekszünk a tanügyi ellentétek kiegyenlítésére s a jónak győzelemre segítésére.

Midőn tehát az eddigi bizalom- s támogatásért köszönetet mondunk, kérjük t. olvasóinkat, *hogy előfizetéseik megujításával s ismerőseik körében leendő ajánlás és terjesztés által vállalatunkat elősegíteni szíveskedjenek.*

Hazafias üdvözlettel

Brassó, 1890. augusztus hó 1-én.

A szerkesztőség.

A tanítói közszellem fejlesztéséről.

(A IV. egyet. tanítógyülés tárgysorozatából.)

Annyi tény: nincs tanítói közszellem. Sokat hallani tanító-kollégák közti békétlen, rossz viszonyokról; a tanító továbbképzése a hivatalban csak a jövő problemája, a tanítóképzők is reformra szorulnak. Még most is sérti fülünket *Gönczy Pál* vádja, melyet jubileuma alkalmával a tanítóság ellen emelt, — a tanítóság nagy része még mással is vádoltatik: peccatur intra muros et extra. Minde vádak összefüggnek a továbbképzés hiányával; volna az érdeklődés tudomány s paedagogia iránt a praeparandistában annyira fölkeltve, hogy akkor is érdeklődik irántuk, ha oklevele már kezében van, úgy hogy érdeklődése nem az oklevélnek, hanem ethice magának a tudománynak szólna: a tanítók közös törekvése közszellemet teremtene, mely kerületi, megyei s más tanítógyüléseken nyilvánulna. A mostani állapotok között e gyülésekben sok a külső máz, az erőltetett, a vontatott, s hiányzik a belső élet, az életgyökér, az a mit a német *„Gesinnung“* szó kifejez; a tanítót gondolkozási modora nem tereli, nem ösztönzi közműködésre. Igaz, hogy e gyülések hozzájárulhatnának a kellő gondolkozási mód megteremtéséhez, de természetesebb, ha előbb

megvan az életgyökér: a gondolkozásból sarjadzik az akarat, a tett, — a tett befolyása a gondolkodásra gyöngébb. Persze a tanítógyülések jó vezérei a tanítóság gondolkozását is megváltoztathatnák, de a jó vezérek inkább társadalmilag jelesek, mint paedagogice.

Valljuk be őszintén: az elősorolt hiányok ép úgy, mint a tanítóságban, egész társadalmunkban is megvan Orvos, ügyvéd sem igen képezi magát tovább, csak pénzt akar szerezni, megélni: e miatt szerezte oklevelét; náluk is hiányzik az egész életre ható érdeklődés az általános és szaktudomány iránt. A kitünően fizetett ügyvédek közt — jó keresetük van mindnyájoknak — megvan a békesség, az orvosok közt a béke nincs mindig meg, a tanítóknál még kevésbbé, mert keresetük a legsilányabb. A sok gond s a gyermekekkel való sok vesződség aligha öregbítik a tanító kedélyességét; ehhez járul, hogy a kolléga kapott privát-leczkét, oktat az iparos- vagy ismétlő-iskolában: kész a rossz viszony. Ime, az anyagi helyzet a bajnak a főforrása, ez akasztja meg a tanítók közszellemének fejlődését.

Tanácsolják a tanítóknak, hogy szedjenek gyógyító növényeket, kőrisbogarakat, foglalkozzanak méhészettel, kertészettel, sőt minap azt is olvastam, hogy milyen szép a tanítói hivatal, telik idő vacatióra, más hivatalnoknak nincs vacatiója, — a tanító a vacatióban is napidíjaskodhatik, vagy beszerződhetik aratás idejére valami gazdasághoz vezetőnek. Az illető lap tagadja, hogy mindezeket magasabb rendeletre írná; elhiszszük, de elég, ha csak attól kell félnünk, hogy a kormány paedagogiai lapja ilyen tanácsokkal szolgál a közoktatási kormánynak. Nem hangsúlyozhatjuk eléggé, hogy a tudomány s paedagogia *egész embert* követel; iskolánk hiányos volta onnan ered, mert nem az *egész* tanító valósággal tanító; nem is kérünk a tanító számára semmit, de kérünk mindent az iskolák számára, hol a *„jövő“* magyar nemzete emberekké, polgárokká képeztetik, kérünk számára *egész* tanítókat, $^1/_2$ és $^1/_4$-del nem lehetünk megelégedve.

Tudom, hogy e tanácsokat mind a legjobb akarat sugallja; a közoktatási kormány nem segíthet a tanítóságon egészen; javítgat, foltozgat, de nagyobb, szélesebb actiónak ellene áll a hadügyi budget. *Az iskola mindennel, a mi körébe tartozik, éhezhetik, de a hadügy tolakodóbb lehet, mert „periculum in mora“.* De miért nem éheznek a béke többi institutiói annyira? Én a tudomány s paedagogia mezejét oly tágnak találom, az ifjuság nevelését kulturánk mai állapota szerint oly fontosnak, társadalmi, gazdasági s mindenféle bajainkat, melyeknek orvoslását az iskolától várják, oly aggasztóknak, hogy veszedelmet látok itt is a késedelmezésben. Szent a meggyőződésem, hogy a mai társadalom jó iskolák

nélkül nem boldogulhat, sőt a legcompetensebb emberek nyilatkozatai szerint az iskola s hadügy is a legszorosabb összefüggésben vannak: *az erkölcsös és művelt ember hős a haza védelmében, nem zsoldos, nem napszámos; egészen más katona válik belőle, mint a műveletlenből.*

A szegény tanítónak nincs tekintélye a szülők előtt, talán függ is tőlük, habár állomása végleges, — *a végleges szegénység nem függetlenit.* Sajnos, a mai társadalom a pénz szerint méri az embert, a szegény tanító tekintélye a szülők előtt kicsi, ez gyengítheti tekintélyét azok gyermekeinél is.

Ha a társadalom a tanítóságnak megélhetésre való kenyeret adna, a tanítóság továbbképzésén munkálkodnék; e szóban rejlik a közszellem, az együttes törekvés összehozná őket, volna sok-sok megbeszélnivalójuk, egymástól tanulnivalójuk. Manap bizonyos stagnatió van egész életükben, nem lelkesülnek, nem működnek lelkesüléssel, mert nem igen tanulnak se ethikát, se psychologiát: a routin, chablon igen gyakori. Németországban nem azért oly nagy a közszellem a tanítóságban, mert második vizsgát tesznek a véglegesítés előtt, vagy mert középiskolai tanító — ott a középiskola inkább polgári iskolánknak felel meg — lehet stb., hanem mert a tanítóságban komoly paedagogiai törekvés, tanulmány járja. E nélkül mit sem ér, ha a gyüléseket kötelezőkké, állandókká teszszük; ha összejönnek, bármit mondhatnak, választanak, meghallgatják a pénztári jelentést, administrálnak: de a paedagogiai életről nincs szó. Elégedetlenül térnek haza, mert ez az administrálás nem lehet önczél, — a tanító paedagogus legyen s nem bureaukrata —, jövőre csak kibujnak valahogyan a gyülés látogatása alól. Az együttes törekvés, a rászorultság a tudományos eszmecserére, mely eszmékre a praxisban oly nagy szükség van, hozza őket össze, benső életük, nem külső kényszer s törvény hozza össze őket: ekkor a gyülések érdemlik, hogy kötelezőkké tétessenek, máskülönben nem. E keretbe tartozik az irodalmi működés is, s a ki e téren nem dolgozik, alig töltheti be a várakozásnak megfelelően hivatását; ugyanezek az eszmék áthatják a tanítót, ha az iskolában tanít, ha iróasztalánál ír, ha tanítói gyülésbe mén; a ki gondolkozik, mindenhol gondolkozik. A miniszter egyet-mást mondhat az irodalmi működésre nézve, ellensúlyozhatja a túlkapásokat, csak némely állítólag nem sugalmazott kormánylap ne secundáljon mindjárt, hogy tanítás és irás össze nem férnek Csak reactió beszélhet így, porosz regulativa, *Diesterweg* s más szavahihetők az ellenkezőt állítják. A tanító jó fegyelme s hűsége meggyőződéséhez összeegyeztethetők; csak a kinek meggyőződése van, az nem köpenyforgató, az jellemes s nevelhet jellemes generatiót. Tegyétek a tanítókat jellemtelenekké s elvettétek a napot a világból.

A közszellem megteremtése a tanítóságban, a lelkesítés, a studium, mind, a kötelező gyülések érdekében paedag. szabad sajtót kivánnak. Ez öntözi a tanítói működés benső életgyökerét. Tulajdonképen csak e gyökeret forgattam eszemben, midőn iráshoz fogtam; de az ok s okozat közti szoros kapcsolat kényszerített mást is belevonni tárgyalásomba. A közszellem parancsolja, hogy kartársaink szegénysége, szabadsága iránt éber szemmel legyünk, hibáinkat ne titkoljuk el, őszintén megmondjuk, hol kereshetni véleményünk szerint gyógyulást; fogjunk kezet egymással: »segíts magadon s Isten is megsegít«.

Freund B.

A „brassómegyei hivatalos tanítótestület“ javaslatai a IV. egyetemes tanítógyülés tételeihez.

A brassómegyei hiv. tanítótestület a III. egyetemes tanítógyülés végrehajtó bizottsága által a IV. egyetemes tanítógyülésre kitűzött nyolcz tételt helyesen választottnak találta, azokhoz hozzájárul s javaslatait általánosságban a következőkben foglalja össze:

I. „A magyar nyelv tanítása a magyar és nem magyar ajkú népiskolában, kiváló figyelemmel a nemzeti szellem ápolására.“

Ezen tárgynál óhajtja testületünk, hogy:

1. A magyar nyelv szó- és irásbeli használatának elsajátítása legyen a népiskolai tanítás főczélja.

2. A nyelvtanítás a népiskola egész tanfolyamára és minden tantárgyra kiterjedjen.

3. Kezdettől fogva különös gond fordittassék arra, hogy az olvasottak- és hallottakat szóval és irásban reprodukálni tudják a növendékek.

4. A nyelvtanítás czélja a nyelvérzék fejlesztése s ne a grammatikai szabályok beemlézése legyen. A grammatika csak a felsőbb osztályokba és mentől szűkebb térre szorítandó.

5. A nemzeti szellem a tanító jó példája mellett költemények, történelmi elbeszélések és olvasmányok s általában az irály szépségeinek közlése utján ápolandó.

6. Nem magyar ajkú iskolákban a magyar nyelv kezdetben szemléltetéssel kapcsolatos beszéd- és értelemgyakorlatok útján, kisebb versek és elbeszélések olvastatása, elbeszéltetése és beemléztetése, valamint magyar dalok énekeltetése útján eszközlendő. A III. osztálytól kezdve pedig az emlézett daraboknak leiratására kiváló súly fektetendő; az V—VI. osztályokban a növendékek önálló fogalmazásra szoktatandók.

II. A tanítói állás biztosítása és a tanítók szolgálati viszonyainak szabályozása, különös tekintettel a tanítói oklevél értékére,

és

VII. A tanítók anyagi helyzete.

Tanítótestületünk e két tételt egymásból folyónak, egymás kiegészítőjének tekinti, minélfogva annak együttes tárgyalását óhajtja.

A dolog lényegére nézve szükségesnek tartjuk:

a) egy oly szabályzat (szolgálati pragmatica) készítését, melyben a néptanítónak kötelességei és jogai, az iskolai hatóságokhoz való viszonya lehető részletesen körvonalozva, meghatározva legyenek.

b) E pragmaticát a közoktatási kormány a felekezeti iskolai hatóságok javaslatának meghallgatásával s lehető figyelembe vételével készítse s hatálya kiterjedjen bármely jellegű iskolára, illetve tanítóra.

c) A pragmatica foglalja magában a tanítók qualificatióját és az előléphetési fokozatokat, a tanítói állomások betöltését, a tanító javadalmazását s az iskolaszékek administratióját illető meghatározásokat.

d) Megkivántassék minden tanítótól, hogy akármelyik középtanoda hat osztályát s a tanítóképző intézet 4 éves tanfolyamát sikerrel végezze; ennek sikeres végzése után bocsáttassék képesítő vizsga letételére.

e) A gyakorlati tanítói pályán tanusított legalább öt évi lelkiismeretes munkálkodás s megfelelő irodalmi működés után — a megkivántató külön vizsga letétele mellett — joga legyen a néptanítónak a képezdei tanári és tanfelügyelői állások elfoglalhatására.

f) A javadalmazást illetőleg a néptanítói fizetés minimuma legalább 500 frtban, tisztességes természetbeli lakás, vagy ennek hiányában 150 frt. lakás-általányban, s legalább félholdnyi kerthelyiségben legyen megállapítva, melyhez járuljon 20 éven át az ötödéves pótlék. 30 évi szolgálat után *az utolsó évben élvezett teljes fizetéssel* nyugdíjaztassék minden néptanító.

g) A tanítói állomások betöltésénél eddig szokásos próba-tanítások, valamint a próba-évekre való választások egyszer s mindenkorra töröltessenek. Minden tanítói állásra nyilvános pályázat hirdettessék.

h) Az iskolaszékek és gondnokságok hatásköre az administratióra, az anyagiak gondozására és felügyeletére szorittassék, a szellemi és erkölcsi tényked és s ennek irányítása a megyei, járási tanfelügyelők, a tanítók sorából kinevezendő iskolalátogatók és az illető iskola tanítótestülete hatáskörébe tartozzék.

k) A mi végül a tanítói oklevél értékét illeti, megmaradunk most is azon véleményünk mellett, hogy a törvény kivánalmainak megfelelő

tanítóképezdéből nyert tanítói oklevél, ha a képezdei tanulmányt legalább VI. gymn., polg. vagy reáliskolai évnek sikeres végzése előzte meg, egyenrangunak tekintessék az érettségi bizonyítványnyal s az egyetemre mehetés jogának kivételével minden más, az érettségi bizonyítványnyal járó állást vagy jogot biztosítson a néptanítónak.

i) Tanítóképesítő oklevél az állami tanítóképezdékben legyen megszerezhető.

III. „A népiskolai tanterv módosítása, tekintettel az osztott és osztatlan népiskolákra."

Mivel tanítótestületünk működési területén csak egy osztatlan népiskola van, általunk közvetlen tapasztalatok e téren nem szereztettek, mindamellett részt kivánunk e tételhez való hozzászólhatáshoz is s a több oldalról hangoztatott jogosult panaszok megfigyelése után óhajtjuk, hogy:

1. az osztatlan népiskolák mentől szűkebb térre szorittassanak.

2. A népiskola tananyaga általában alább szállittasék, s ebben is csak az általános ismeret-szerzéshez mulhatatlanul megkivántató mennyiség vétessék fel.

3. Külön tanterv adandó az osztott és osztatlan, a falusi és városi népiskoláknak s pedig úgy, hogy a tananyag megválasztása a legfontosabbakra szoritkozzék.

4. Az osztatlan népiskola tantervének megállapításánál különös gond fordittassék azon körülmény megfigyelésére, hogy az iskola tisztán magyar, vagy idegen, avagy vegyes ajkú tanulókból áll-e.

5. Az egyes vidékeket és tanító-egyesületeket képviselő tanítókból álló bizottság készítsen e tárgyban részletes javaslatot s az egyetemes gyülés végrehajtó bizottságának felülvizsgálása után terjeszsze fel azt a közoktatási kormányhoz.

IV. A népiskolai tankönyvek s ezek birálatának kérdése.

a) Népiskolában szakértelemmel szerkesztett tankönyv használandó.

b) A tankönyv legyen rövid, velős, magyaros és a gyermek értelméhez mért.

c) A gyakorlati téren működő tanítónak szakmájában írt tankönyve fogadtassék el kéziratban is birálat alapjául.

d) Az elemi iskolák számára írt kézi- vagy vezérkönyv szakszerű birálatát első sorban a megye tanítótestülete s ennek véleményezése alapján a kormány által kinevezett közoktatási tanács, melyben a gyakorlati vidéki tanítók kellő számmal képviselve legyenek, teljesítse.

e) Óhajtandó, hogy a birálatok úgy az iró-, mint a kérdés alatti tankönyv érdekében a szerzővel magánuton közöltessenek.

V. A tanítói közszellem fejlesztése az általános és kötelező megyei tanitótestületek szervezése s az egyetemes tanítógyülések állandósítása által.

Egészséges tanítói közszellem fentartása és fejlesztése kivánatos úgy a nevelés, mint a tanítói tekintélynek emelése s a nevelés-tudomány elébbvitele érdekében. E közszellemre nézve szükségesnek s helyes külső eszköznek látjuk a kötelező megyei tanítótestületeket s az egyetemes gyülések állandósítását; de ezekben és ezek mellett különösen szükséges, hogy:

1. a tanító kellő szakképzettséggel s ehhez arányosított társadalmi műveltséggel bírjon;

2. hogy átérezze hivatásának magasztosságát s ennek érdekében lelkiismeretes munkát végezni akarjon és tudjon;

3. hogy értse és érezze a társaihoz való tartozandóságot, fölebbvalói iránti tiszteletet;

4. hogy egyesületi munkálkodásokban tevékeny részt venni igyekezzék és

5. hogy szakmunkák tanulmányozása s irodalmi ténykedés által a haladó korral lépést tartson.

VI. Az állami szakszerü tanfelügyelet szervezése, tekintettel a néptanítók elöléptetésére

egyike azon tételeknek, melynek szerencsés és practicus megoldását testületünk is melegen óhajtja. Ennélfogva:

a) a helybeli felügyeletet illetőleg óhajtandó volna az iskolaszékek és gondnokságok hatáskörét úgy körülírni, hogy azok nevelésí és tanítási dolgokba csak akkor avatkozzanak, ha arra a tanító vagy tanítótestület hívja fel olyan eseteknél, hol az ügy érdekében azok támogatására szükségé van;

b) a szakszerű és főfelügyeletet illetőleg pedig óhajtandó, hogy a tanfelügyelői állások betöltésénél azon közegek, kik ajánlatot tenni hivatvák, előbb tekintsenek körül az olyan tanítók és tanárok során, kik több évi dicséretes működés, az emberekkel élni tudás, föl- és lefelé igazságos és pontos eljárás mellett, tudományosság tekintetében is megállják helyöket, s első sorban az ilyen szakértő és kipróbált egyéneket ajánlják fel kinevezésre. Igy el lenne érve az, hogy a tanító eljárása, az iskola fejlődése és haladása fölött döntő itéletet arra képesített szakegyének hoznának.

c) Óhajtandó, hogy a nagyobb tankerületekben segéd-tanfelügyelők s rendes irnokok alkalmaztassanak: iskolalátogatókúl pedig — egynek-egynek 3—5 iskolát adva felügyelete alá — kizárólag gyakorlati tanítók neveztessenek ki.

VIII. Az Eötvös-alap ügyének rendezése.

Ezt illetőleg óhajtja testületünk, hogy:

1. ez alap, mint a magyar tanítóság legbiztosabb összekötő kapcsa, a magyarországi tanítói kar közös kincsének, tulajdonának tekintessék;

2. ennek erősbítéséhez, gyarapításához minden hazai tanítóegyesület s ezek által minden egyes tanító megnyeressék;

3. minden hazai tanítóegyesületnek tétessék erkölcsi kötelességévé, ez alapot és rendeltetését a maga körében népszerüvé tenni;

4. az iskolai igazgatóságok beleegyezésével és akaratával minden iskolában évenként egyszer — valamelyik sátoros ünnep alkalmával — a tanulók között gyűjtés rendeztessék, hol a főtekintet arra legyen irányozva, hogy minden gyermek, ha kevéssel is, járuljon az adakozáshoz;

5. az Eötvös-alap támogatására az állam pénztára is megnyeressék;

6. ezen módon fejlesztessék oda ez alap, hogy tetemesebb és nagyobb mérvű segélyezésben részesíthesse a tanító tagokat, azok özvegyeit, árváit, különösen pedig a tanítók tanuló gyermekeit.

7. A mi a kezelést illeti, óhajtjuk, hogy az Eötvös-alap, a magyarországi tanító-egyesületek szövetsége, mint legtermészetesebb gondozója által kezeltessék;

8. a központi osztó- és kezelő-bizottság úgy szerveztessék, hogy a tagok számának $^1/_3$-da vidékiekből álljon s rendre — abc.-rendben — minden tanító-egyesület megbízottja által résztvegyen az ügyek intézésében;

9. a tanítótestületek által tett ajánlatokra megszavazott ösztöndíj vagy segélyösszeg az illető folyamodónak az ajánlatot tevő testületi elnökség által adassék ki s pedig a mennyire lehet, nyilvános köri vagy testületi közgyülésben.

Indítvány.

Tekintettel azon tagadhatatlan szomorú állapotra, mely szerint az ország tanító-egyesületeiben a munkakedv nagyon meglazult, a munkásságban pangás állott be;

tekintettel arra, hogy e körűlmény legfőbb oka abban keresendő, hogy a tanítók nem részesülnek — a minden hivatalnok által élvezett — napi- és fuvardíj élvezetében, korlátolt anyagi helyzetüknél fogva pedig akadályozva vannak abban, hogy az egyesületi közgyülésekben megjelenhessenek:

eszközölje ki a IV. egyetemes tanítógyülés egy a magas közoktatási kormányhoz intézendő fölterjesztésben, hogy a köz- és köri gyülésekre utazó tanítók — tekintet nélkül az iskola jellegére — útiköltségben és tisztességes napidíjban részesüljenek.

Brassó, 1890. évi julius hó 24-én.

A brassómegyei hivatalos tanítótestület központi választmánya nevében:

Bede Dániel, elnök. **Józsa Mihály**, titkár.

TÁRCZA.

Karczolatok.

A zsombéki iskolai takarékpénztár.

(Folytatás és vége.)

Hagyjuk Torkos András mest'uramat az ábéce betüi alatt izzadozni, mi nézzük meg egy másik nagy munkájának eredményét: *a zsombéki iskolai takarékpénztárt.*

Mint akadémikus tanító, az ő parányi iskoláját egy minta-iskola színvonalára akarta fölemelni minden tekintetben; nem hiányozhatott hát abból az iskolai takarékpénztár se. . . .

Ez igen dicséretes törekvés volt, méltó egy akadémikus tanítóhoz; de hiába nagy az embernek a tudománya, ha »kevés a vágott dohánya«. Torkos uramnál is hiányzott »a vágott dohány«! A nélkül, hogy számot vetett volna, hogy tudnak-e az ő tanítványai valami *házi iparágat,* a miből munkájok után pénzt szerezhetnének, megalakította az iskolai takarékpénztárt. Meghagyta a gyerekeknek, hogy ha pénzt kapnak — akár a szülőktől, akár idegenektől — azt el ne költsék, hanem az utolsó krajczárig adják át neki: az iskolai takarékpénztárba, hogy legyen mindeniknek tőkepénze!

Mondanom se kell, hogy megmagyarázta a takarékpénztár feladatát, szükséges és hasznos voltát. A gyerekek mindazonáltal sokáig nem hoztak pénzt a takaréktárba. Szidta is őket a mest'uram, mint a bokrot, hogy prédák, tékozlók, semmirevalók!

A sok szidásnak meglett a maga sikerdús eredménye: megeredt a pénzforrás! A gyerekek hordani kezdték a pénzt; ez is, az is, a harmadik is hozta a krajczárt, a piczulát, a forintot. . . Örvendett Torkos uram, dicsérte, magasztalta őket, — de elfelejtette megkérdezni: »hát honnan is kapjátok ti ezt a pénzt?« Eszébe se jutott, hogy ő legszentebb szándékkal — *lopni tanítja* a tanköteles gyermekeket. . . .

Pedig hát biz' az úgy történt!

Bagoly Peti a lopott tojásokat adogatta el a zsidó boltosnak, hogy pénzt vihessen az iskolai takarékpénztárba. Berki Mariska is megunta a mest'uram szidásait, mert ma-holnap nagy leány, s a városba vitt tej árát zsebre tette, a köcsögöket pedig eltörte és sirva panaszolta el az anyjának, hogy botlott meg s miként ömlött ki a drága tej, épen mikor a városba ért. Az anyja szidta is, vigasztalta is Mariskát; Mariska pedig az így szerzett pénzt az iskolai takaréktárba tette be. A Laczi gyerek felhasz-

nálta az apja mámoros állapotát s a míg az aludt, egy szép fehér ezüstforintost kiemelt a zsebéből az iskolai takarékpénztár javára. . . . És így tovább. *Igy gyűlt a pénz a zsombéki iskolai takarékpénztárba!*

Ez az aranyeső nem sokáig tarthatott. A szülők észrevették, hogy a gyermekek nem jó uton haladnak Előbb a gyerekeket, azután a közkedvességű Torkos András mest'uramat támadták meg *a saját módjuk szerint.* . . . No hiszen kijutott Torkos uramnak a sok haddelhadd-ból!

Torkos András mest'uram pedig annyira szívére vette ezt a dolgot, hogy bánatában egy búfelejtő áldomás után szívszélhűdésben örökre elszenderült s most az örök világosság fényeskedik neki.

Aludjék csendesen! és *mint tanító* soha többé fel ne ébredjen! . . .

* * *

Kedves olvasók! Ha tán szerencsések vagytok tanítók lenni: okuljatok a megboldogúlt Torkos András mest'uram példáján, s ha iskoláitokban *takarékpénztárt szerveztek:* kövessétek Boldogfalva igénytelen tanítóját, Jámbor Bélát, kiről nem sokat tud a világ, de annál inkább áldja azt a perczet is Boldogfalva községe, mikor Jámbor Béla hozzájuk belépett s a tanítást és nevelést, mint szakképzett tanító megkezdette.

Ez a becsületes, szelid ember is alkotott Boldogfalván iskolai takarékpénztárt . . . *de az ő tanítványai saját munkájukkal keresik meg az abbavaló pénzt.*

Jámbor Béla nem rest meglátogatni tanítványai szülőit. Megismeri előbb mindenik tanítványának házi viszonyait *s ő maga igyekszik tanítványát becsületes uton pénzszerzéshez juttatni* a viszonyok szerint. Ő jól tudja, hogy *a szülőház és iskola egymásnak kiegészítői a tanításban és nevelésben.*

Benyít Gazdag Gábor uramhoz, a ki első gazda létére gyümölcsöskertjét teljesen elhanyagolja.

»Adjon Isten jó reggelt, Gazdag Gábor uram!« — üdvözli a tanító.

»Isten hozta, tiszteletes tanító uram! Hát mi járatban jött ilyen kora reggel szegény házamhoz? Talán a Laczi vagy a Pista gyerek rosszul viselték magukat?«

»Dehogy viselték! Jó gyerekek azok, Gazdag Gábor uram. Hanem azért jöttem, hogy figyelmeztessem kegyelmedet, hogy azt a szép gyümölcsös kertet meg kellene már takarittatni a hernyófészkektől, mert higyjen nekem, hogy különben egy gyümölcsöt se fog teremni, pedig elég nagy.«

»Köszönöm a figyelmeztetést, tiszteletes tanító uram, . . . de nincs időm rá. A tavaszi vetés alá már megkezdettem a szántást. Első a mező.«

»Előre tudtam, hogy ez lesz a felelet. De tudja mit, Gazdag Gábor

uram? lépjünk szerződésre. Én a gyümölcsfákról nemcsak letakarittatom a hernyófészkeket, hanem a fákat is gondozás alá vétetem, ha kötelezi magát, hogy a gyümölcstermésnek egy tizedét nekem adja.«

»Áll az alku, tiszteletes tanító uram!«

»Elfogadom, Gazdag Gábor uram! Irjuk meg.«

És megírták a szerződést; azonban a tanító nem a maga, hanem a tanítványai nevét tette a szerződésbe: a Gazdag Laczi meg az István nevét, mert az ők érdekökben szerződött. Gazdag Gábor uram nagy szemeket meresztett, hanem azért csak aláírta a szerződést *két iskolás fiával szemben.*

A gyerekek rá voltak készítve a tanító úrtól s örültek szerfelett a dolgon. Lementek a kertbe a tanító úrral, a ki szépen mindent megmutogatott, hogy mit s hogy tegyenek. Minden szabad idejöket a kertben töltötték folytonos dologgal. De meg is látszott! . . . mert olyan termés lett, a milyen soha sem volt addig. A házi szükségleten felül a boldog apa száz forintot kapott gyümölcsből, melyből 10 forint Laczit meg Istvánt, a kis kertészeket illette a szerződés szerint. Meg is kapták, sőt apjuk, fösvénysége daczára, még azonfelül 15—15 forinttal megajándékozta őket *és így 20—20 forintot tehettek be az iskolai takarékpénztárba, mint saját munkájok jutalmát.*

Jámbor Béla tanító pedig a szerződés megirása után átment özvegy Pataki Ferenczné asszonyomhoz, a ki épen zsörtölődik, hogy a szomszéd kutyája mindig megeszi a tyukok alól a tojást, pedig most jó ára van a tojásnak.

»Jó napot, Pataki Ferenczné asszonyom!«

»Isten hozta, lelkem tanító uram! Lássa galambom, hogy bosszankodom a szomszéd kutyájára, mert a tojást mind elhordja!«

»Soha se bosszankodjék, Pataki Ferenczné asszonyom. Mondok én valamit, épen azért is jöttem. A kegyelmed Juczi leánykája jó tanuló, szorgalmas gyermek, hanem daczára ennek se a szotyorkötésre, se a szalmafonásra nem tudtam megtanítani úgy, hogy hasznát vegye. A könyvre s a gazdasszonykodásra inkább ráall az esze. . . . Tudja mit, Patakiné asszonyom? Hogy a szomszéd kutyája többé ne hordhassa el a tojásokat, igérje meg, hogy ha Juczika a tojásokra és a kis csibékre óhajtás szerint felügyel: minden ötödik tojást és minden tizedik csibét neki ajándékozza.«

»Szívesen, lelkem tanító uram! Hogyne adnám, édes galambom? hiszen úgy sincs több gyermekem a Juczikánál.«

Itt is megkötötték a szerződést szóbelileg és *Juczika szép összegecskét gyűjtött össze ilyformán az iskolai takarékpénztárba.*

Így járt ez a szelid tanító házról-házra, hogy az ő tanítványainak munkát s a munkával pénzt szerezzen; vagy más szavakkal: *így kötötte össze a szülőházat az iskolával a tanítás és nevelés érdekében.*

Egyiket betette kertésznek, a mást gazdának, a harmadikat gazdasszonynak; a kik hajlammal bírtak, megtanította a szotyorkötésre és a szalmafonásra, vagy az esztergályozásra; a selyemtenyésztéssel is foglalkozott s tanítványai azzal is megbarátkoztak.

Az iskolai takarékpénztárnak csak akkor van nemesítő hatása, mikor *a tanulók önmunkájokkal szerzett pénzüket takaríthatják meg.* Különben jobb, ha elmarad, mert *a zsombéki iskolai takarékpénztárhoz hasonlótól az Isten őrizzen meg minden iskolát!*

(Szabéd.) **Rédiger Géza.**

Egészségügy.

A megakadályozott orrlégzés jelentőségéről, különösen iskolás gyermekeknél.

Dr. Bresgen M. után **Haydn J. Hugó.**

(Folytatás.)

Az orrbajban sinylődő iskolás gyermekek *szellemi levertségére* vonatkozólag dr. Bresgen a következőket írja: »Sok oly gyermek van, kik látszólag jó tehetségük daczára a gyengébb tehetségüek mellett is a tanulásban elmaradnak és pedig vagy azért, mert *a homlokban érzett állandó nyomás,* a tanulásnál folyton fokozódó *szemfájás és szikrázás,* vagy gyakori és heves *fejfájásuk* miatt nem képesek figyelmüket állandóan a megtanulandó tárgyra irányozni, vagy pedig azért, mert ideges bántalmaik következtében emlékezőtehetségük is szenved. Az ilyen gyermekek iránt a legtöbb esetben igazságtalanok vagyunk, mert bajukat nem ismerve, vagy figyelemre nem méltatva, *őket resteknek és figyelmetleneknek szidjuk,* a mi nekik mindenesetre nagy lelki fájdalmat okozhat, annál is inkább, mert tanulótársaik előtt érdemetlenül legyalázva érzik magukat. Kezdetben ugyan igyekeznek az elmulasztottat pótolni, de beteges állapotuk gátolja őket jóakaratuk kivitelében. Ehhez járul még az, hogy ha az ilyen gyermekek egyszer aztán igazán elpanaszolják testi bajukat, nekik sem a szülő, sem a tanító és igen gyakran maga az orvos sem ad hitelt, mert egy esetleg létező *idűlt orrhurutnak* semmi jelentőséget sem tulajdonítunk s az egész bajt egy kis náthának nézzük. De e kis náthának meggyógyítása gyakran csodákat mível. *Az előbb látszólag rest és figyelmetlen gyermekek egy varázsütésre megváltoznak és — ha idejekorán nyújtunk nekik*

segélyt és ha tehetségük különben ép — az elmulasztottakat igen gyorsan pótolják ki."

Ezen állításokat igazolják *Schäffer* és *Ziem* orvosok is és különösen Schäffer említ két esetet, midőn a fent említett bajokból kigyógyított két fiú tanítójuk határozott nyilatkozata szerint „*hirtelen értelmesekké lettek*", *holott azelőtt szellemileg hátramaradottaknak látszottak.*

Guye ezen ügynek nagy fontosságot tulajdonít, és tizenkét ily eset megfigyelése után »egy pillanatig sem kételkedik azon, hogy be fog bizonyulni az, hogy a társaitól elmaradt tanuló vagy éjjel-nappal, vagy csak éjjel *nyitott szájjal lélegzik.*« Mindezen esetekben az »Aprosexia, vagyis a képtelenség a figyelmet egy bizonyos tárgyra irányozni« az orr útján gyógyítható; ugyanez mondható az azzal nagyon közel rokon fejfájásról is. — Dr. Bresgen maga az orrbántalmak alapos orvoslása által 300 esetben gyógyított agynyomást, fejfájást, fejkőszvényt, lélegzetnehézséget, hurutos lázat, szemszikrázást, szemfájást s több efélét.

Példáúl szolgáljon a sok közűl a következő eset; *E. H.*, 9 éves, f—i születésű. Gyógykezelés kezdete 1884. febr. 2. Az anya elmondja, hogy leánykája kezdettől fogva nagyon gyenge és hogy csecsemő-korában nem tudott jól szopni, mert erős náthája volt. Már 5 éves korában gyakran szenvedett a homlok- és halántékokban jelentkező fejfájásban; de azt hitték, hogy ennek oka a vérszegénység, a mely ellen a gyermek folyton, de sikertelenűl kezeltetett is. Minden évben, a téli hónapok alatt, nagyon sok halmáj-olajat is vett be, de minden eredmény nélkül. Gyengesége miatt csak 7 éves kora után ment iskolába; itt pedig rosszul tanul és *figyelmetlennek* tartatik. Most pedig folyvást furó *fejfájásról* panaszkodik, mintha fenn az orrában és homlokában egy állat volna, a mely mozog. Orrán át soha sem tud lélegzetet venni; hátha itt van a baj és segíteni lehetne azon.

A leány korához képest kicsiny, gyenge és rosszul tápláltnak látszik, noha a szülők vagyoni állása az ellenkezőről kezeskedik. Mirigydaganatok nyakán nincsenek. Az arcz kifejezés nélküli. Az orrüreget a szürkésvörös, nagyon megdagadt takhártya csaknem teljesen elzárja. A torokmandula csak kevéssé dagadt; az orrjáratokhoz vezető út nincs megakadályozva, maguk az orrjáratok a nyálkahártya megdagadása által vannak elzárva. Az inymandulák kissé dagadtak és nyálkásak. A tüdők szabadok.

Rövid előkezelés után a nyálkahártya az égető segélyével eltávolittatott; ezen eszköz fájdalmat nem okozott s a leányka azt várakozáson felűl jól tűrte. E mellett azonban a torokmandulák erős gyuladása állott be, úgy hogy azokat a Lange-féle körkéssel meg kellett tisztogatni. A tompa

homlokfájdalom megvolt ugyan még, noha valamivel enyhébben. A lélegzés az orron át legalább nappal meglehetősen könnyü lett. Most már a nagyon megdagadt középső csigolyákat kellett égetni. Az orrcsege (orrválaszfal) kissé balra volt görbülve és a középső csigolya előtt mindkétfelől egy tésztanemű nyálkahártyával volt megrakodva, mely a szagideget elfödte. Ennek megfelelő volt a szaglási tehetség is, úgy hogy a beteg csakis a bal oldalon s itt is csak a legerősebb illatokat érezte. Az égetés az orrcsege daganatát is eltávolította. E sebek gyógyítása junius 18-án be volt fejezve.

A beteg már több mint három hét óta feltünően *vidámabb* volt mint azelőtt és örömmel figyelmeztette szülőit arra, hogy *feje nem fáj többé és jól tud aludni.* Egyszersmind jelenti az anya, hogy a leányka önkényt előszedte tankönyveit és azokban gy[illegible]n lapozgat és olvasgat. — Julius elején a szülők gyermekeikkel a F[illegible]dőbe mentek nyaralni és augusztusban az anya betegünkkel még az Északi-tengerre ment. Szeptember 27-én ismét bemutatták az orvosnak; erőteljes és virágzó kinézésű volt és *az iskolát tanítói teljes megelégedésére látogatta.* Orrában volt ugyan még egy kis daganat és így el lett határozva, hogy mihelyt az orrban csak a legkisebb nehézség is jelentkezik, a gyógykezelés azonnal ismét folytattatik.

Ez 1885. január havában történt egy heves nátha után, a midőn az alsó csigolyát mindkét felől, az orrcsegét pedig bal felől ismét égetni kellett, a mi csak lassanként történt, úgy hogy az iskolalátogatást ne kelljen félbeszakítani. Ápril 14-én megszűnt a gyógykezelés. — November 13-án vizsgálta meg utoljára az orvos. Az orr tiszta és szabad volt és semminemű nehézség többé nem jelentkezett; fejfájása is teljesen elmaradt. A leányka megszépűlt és egész lényegében megváltozott. *Az előbb komor és buta gyermek most élterős, vidám és mindenre figyelmes, a mivel találkozik.*

(Folytatása következik.)

IRODALOM.

Vettük **a brassói ág. hitv. evang magyar esperesség** 1889. julius 1-től 1890. julius 1-ig terjedő életéről szóló **főesperesi jelentést** ív-alakú nyomtatványban. A 15 oldalra terjedő, gondos és az egyházmegye életének minden mozzanatát felölelő munka örömmel töltheti el az esperesség minden igaz hívét, barátját, mert minden részletéből a haladás, az ifjú egyházmegye megerősödése észlelhető. A »népesedési mozgalom« czímű fejezet szerint az egész egyházmegyében a lélekszám 17.611, ebből 8566

fi, 9045 nő; szaporulat a múlt évihez képest 188. Ez egyházmegye szellemi, erkölcsi és anyagi gondozását *Moór Gyula* főesperes, *Fabiny Ferencz* és *Rombauer Emil* felügyelők vezetése mellett 12 lelkész s ugyanannyi világi felügyelő, az egyházi segédkezők és egyháztanács teljesítik. Az egyházhoz való ragaszkodás és egyházias élet szeretetének és gyakorlásának igen szép példáit látjuk az »adományok és alapítványok« czímű fejezetben; szóval minden feltüntetett mozzanat javulást mutat. — Ajánljuk a jelentést mindazoknak figyelmébe, a kik az esperesség iránt közelebbről érdeklődnek.

»**Háromszék vármegye tankerületének népoktatása** az 1889—90. évben« czím alatt *Eötvös K. Lajos* tanfelügyelő szerkesztésében közli a vármegyei közigazgatási bizottság. A statisztikai részből kiemeljük a következőket: tankötelesek száma 22.[illegible] mindennapi 15.9[illegible]8, ismétlő 6309; iskolába járt mindennapi 12.414.[illegible] 3008; iskolába nem járó mindennapi 3494, ismétlő 3301. [illegible]k száma 167, ebből állami elemi 4, felső népisk. 2, polgári 1; községi el. 60, polg. 1, ipari 3, kisdedóvó 6; felekezeti 85; magán el. 1, ipari 1, kisdedóvó 1, szeretetház 1. Működik 241 rendes, 47 segéd, képesített 268, nem képesített 20 tanító. Törvényben meghatározott tantárgyak tanittatnak 122, nem tanittatnak 40 iskolánál (Most, a népoktatási törvény 22-ik esztendejében?!) Az iskolák belélétére, az egészségügyre vonatkozólag megelégedéssel szól e jelentés s különösen kiemeli *a magyar történet* és a román nyelvű iskolákban a magyar nyelv tanítása körül elért és tapasztalt szép eredményeket. Melegen ajánljuk a tanügyi férfiaknak e jelentés figyelmes átolvasását. (Nem mulasztjuk el most már másodízben felhívni Brassómegye érdemes tanfelügyelőjének és közigazgatási bizottságunknak figyelmét ilyenszerű jelentések szerkesztésére és nyilvánosságra hozására. Csak a nevelés- és tanügynek használnának vele. Szerk.)

»**Abecedar séű Ântâia carte de cetire și scriere** pentru învĕțarea limbeĭ maghĭare în șcólele poporale române« czímen *Koós Ferencz* kir. tan. tanfelügyelő és *Dariu Jón* brassói román tanító egy 64 lapra terjedő ABC-t írtak a román elemi népiskolák számára a *Groo*-féle vezérkönyv kiegészítéseül. Magát a munkát szakszerű birálatra adtuk ki; míg azt közölhetnők, nem hagyhatjuk említés nélkül azt a sok nyomdahibát, mely lépten-nyomon szembe ötlik. Ugy látszik, hogy a nagy-szebeni gör. kel. főegyházmegye könyvnyomdájának *nincs magyar szedője.*

»**Magyar gyermekjáték-gyüjtemény**«-ére küldött szét előfizetési felhívást *dr. Kiss Áron*, a budapesti paedagogium jeles tanára. A mű megjelenik karácsony táján s előfizetési ára 2 frt 50 kr. Ajánljuk a szülők és a nevelésügy barátainak figyelmébe.

VEGYESEK.

T. olvasóinkhoz. Miután olvasóink egy része, különösen a vidékiek, többszöri felhívásunk daczára is mind e mai napig sem elő nem fizetett, sem a lap elfogadása iránt nem nyilatkozott, most a félév végén — mivel vállalatunk csak olvasóink tényleges hozzájárulásával állhat fenn — tisztelettel kérjük az előfizetés vagy megrendelés eszközlésére.

Felvétel a képezdébe. A dévai állami tanítóképezdébe fölvétetik minden oly ép testű növendék, a ki 15-ik életévét már betöltötte s a gymnasium, reál- vagy polgári iskola 4 alsóbb osztályát jó sikerrel elvégezvén, arról nyilvános iskolai bizonyítványt tud felmutatni; azoknak, kik ily bizonyítványt felmutatni nem tudnak, felvételi vizsgát kell tenni a magyar nyelv-, számtan-, földrajz- és történelemből s legalább annyi készültséget kell fölmutatniok e tárgyakból, mint a középiskola 4 alsó osztályában. Folyamodványok a képezdei igazgató-tanácshoz czímezendők s fölszerelendők: *a*) keresztlevéllel, *b*) orvosi, *c*) iskolai bizonyítványnyal, végűl *d*) egy szülői vagy gyámi nyilatkozattal arról, hogy a szülők (gyámok) a felvett növendék anyagi szükségleteit fedezni fogják. Azok, a kik külön még pénzbeli segélyben is kivánnak részesülni, kötelesek vagyoni állásukat feltüntető *telekkönyvi kivonatot*, illetőleg *szegénységi bizonyítványt* is csatolni. Az így fölszerelt folyamodványok folyó év augusztus hó 20-áig, mint zárnapig alólirotthoz küldendők be. A folyamodványban kérelmező lakása és utolsó postája pontosan kiirandó, ellenesetben választ nem várhat Bélyegtelen kérelmek és okmányok csak szegénységi bizonyítvány alapján fogadtatnak el. Azok, kik az intézetbe fölvétetnek, szabad lakás, világítás, fűtés és mosás élvezetében, esetleg 5—6 frt. pénzbeli segélyben részesülnek A nagyobb fokú ösztöndíjak jó magaviselet és szorgalom esetén a felsőbb osztályokban megnyerhetők az esetben is, ha a belépéskor kisebb ösztöndíjat kapott is az illető. A kik fölvétetnek, tartoznak az intézetbe lépésük alkalmával tankönyvek árában 14 frtot magokkal hozni. A tanfolyam 4 éves; a tanítás teljesen tandíjmentes. A felvételi és pótvizsgálatok szeptember hó 21-én tartatnak. A tanév szeptember hó 4-én nyittatik meg. — Déva, 1890. julius 12-én. *Hetyey Gábor*, m. kir. áll. tanítóképezdei igazgató.

Mária Valéria királykisasszony esküvője tegnap, julius 31-én ment végbe *Ferencz Salvator* főherczeggel Ischlben, mely alkalommal az ünnepségek egész sorozatában lehetett gyönyörködni. A legmagyarabb és legalkotmányosabb uralkodó ezen családi örömünnepéhez az összes monarchia őszinte jókivánata fűződik. Legyen is az Ég áldása a kötött frigyen!

A kath. tanítók orsz. árvaháza s aggjainak menedékházára eddig 733 frt 98 kr. és 4 drb arany gyűlt össze. A mozgalom megindítása után eltelt idő rövidségét tekintve: *szép eredmény.*

A tanítói nyugdíjtörvény revisiójáról a mily szép reményeink valának, ép annyira megcsappantak azok a politikai napilapokból vett hírre. Nem tudjuk megérteni, hogy mi köze van a tanítók filléreiből összegyűjtött s *hét milliót meghaladó* nyugdíj-alapnak azon tanítók fizetésének a fölemelésével, kik a törvényben kimondott 300 frt alapfizetést nem kapják meg; valamint azt sem foghatjuk fel, hogy miért kisértetik a tanítói elem még most is a *40 évi* szolgálattal s mirevaló csak a halál esetére helyezni — dupla fizetés mellett — 600 frtot kilátásba, ha már negyven évig nyomorgott 300 frttal. *Gömöry O.* min. tanácsos urat a tanítók igazibb barátjának ismerjük, semhogy ilyen javaslattal állana a fenkölt szellemű s gondolkozású miniszter elé; az országgyülés pedig — hála Isten — sokkal jobban méltányolja a tanítói osztály érdemét, semhogy ilyen javaslatot törvényerőre emelne. Talán még az egyetemes gyülés is méltatni fogja e javaslatot!

Báró Eötvös József első magyar közoktatásügyi miniszter emlékére a budapesti Svábhegyen szobrot emeltek az ott nyaraló vendégek s folyó hó 6-án leplezték azt le. Az ünnepi beszédet *Mérő L.* tartotta; a főváros nevében *Ráth K.* és *Kammermayer K.* polgármesterek vették a szobrot gondozás alá; végül pedig *Ábrányi Emil* alkalmi ódájának elszavalása mellett *Péterfy Sándor* a szobrot a magyar néptanítóság nevében megkoszorúzta.

A IV. egyetemes tanítógyülésre menők száma meglehetős lassu lépésekkel halad; különösen az erdélyi részekből még alig egy pár ember jelentkezett. Vajjon miért?!.. Az Erdélyből menő tanítók részére elszállásolási helyiségül a *Lónyai-utczai iskola* jelöltetett meg, azért, hogy a régi iskolatársak, barátok könnyebben találkozhassanak. Igen helyesen. — Az adakozás a gyülés czéljaira még mindig folyik.

Haynald Lajos biboros kalocsai érsek *Mária Valéria* házassága emlékére 100.000 forint alapítványt tett a kalocsai érseki egyházmegye egyházi és iskolai czéljaira. Nem szorul magasztalásra!

Magyar óvodáinkban, úgy helyben, mint vidéken szorgalmasan folyik a játékszerű munkálkodás, s a feljáró gyerekek száma egyre örvendetesen növekedik.

Andrássy Gyula emlékszobrát, melynek költsége 250.000 frtra rug, az Andrássy-út végpontján, a városligetben kivánja a bizottság elhelyezni.

Brassó. Alexi könyvnyomdája.